

Čtvrtletník pro obnovu české filantropie

The Art

of Giving

Umění darovat

1/Jaro 2013

ing

Klíč je
vědět
proč
a komu

Milí čtenáři,
v letošním prvním čísle bychom vás rádi inspirovali k takové na první pohled banální věci. Když se řekne „vědět, proč a komu darovat“, zní to jednoduše. Jenže po osahání terénu už to tak snadné není. Chcete dávat proto, že se to takzvaně sluší a patří? Nebo proto, že vám to poradil váš bankéř? To je samozřejmě chvályhodné, ale... Nebylo by někdy lepší pustit se do něčeho, co vás opravdu zajímá, baví, vzrušuje? Nemusíte přece automaticky posílat peníze opuštěným dětem, jakkoli to potřebují, když vás takhle oblast nezajímá. Vytvořte si filantropický projekt na míru dle vašeho gusta a darujte kreativně. Chcete každé ráno kvalitní pečivo a rádoby celozrnné housky ze supermarketu už se vám zajídají? Proč nepodpoříte vznik pekárny ve vaší čtvrti? Chcete vidět zajímavou výstavu, divadlo nebo slyšet dobrou kapelu? Najměte si šikovného manažera, ať zorganizuje kulturní akci podle vašeho přání. Štve vás, že kamarád už měsíce shání místo pro nemocnou matku, a nemá ji kam dát? Hospice by jistě uvítaly podporu a možnost rozšířit kapacitu. Podobných příkladů by se našlo mnoho. Jde o to si jen vybrat ten, který vám sedne nejvíc. Možná by vás mohly inspirovat příběhy filantropů Libora Malého, Jana Školníka či Věry Neumann.

Přejeme vám tvůrčí čtení.

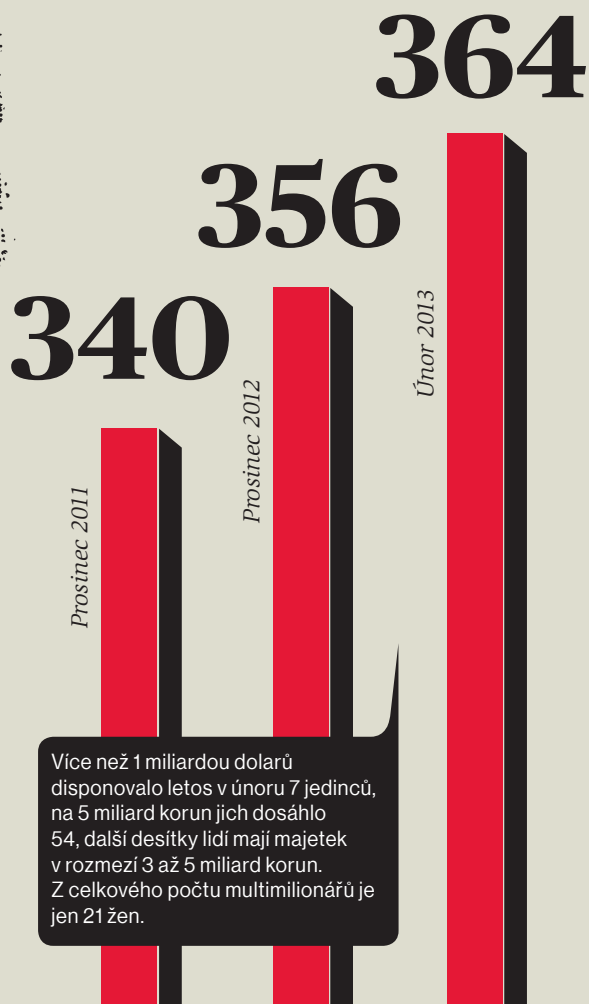
Jiří Bárta,
ředitel Nadace VIA

Krystyna Wanatowiczová
šéfredaktor

Čím dál více multimilionářů

Jak rostl v Česku a na Slovensku počet lidí, jejichž majetek je větší než 750 milionů korun:

Více než 1 miliardou dolarů disponovalo letos v únoru 7 jedinců, na 5 miliard korun jich dosáhlo 54, další desítky lidí mají majetek v rozmezí 3 až 5 miliard korun. Z celkového počtu multimilionářů je jen 21 žen.

zdroj: www.motejlek.com

„Pokud někdo někomu daruje peníze, je ten obdarovaný velice vděčný, a to vás činí šťastným. Ale to neznámá, že jste ty peníze dal na správnou věc. Proto musíte být velice kritický vůči sobě, protože se pod dojem vděčnosti obdarovaných lidí můžete snadno splést.“
George Soros

Trocha „filantrop“ inspirace

Ruský miliardář Vladimír Potanin, jehož jmění se odhaduje na 14,5 miliardy dolarů, hodlá odevzdat velkou část svého majetku na dobročinné účely. Svým dětem chce nechat jen několik milionů dolarů. Miliardové jmění podle něj člověka deptá a zbavuje ho veškeré iniciativy.

Symbolickou korunu předalo vedení Národního divadla rodině Kolowrat – Krakovských, která už léta pronajímá Kolowratský palác první scéně za zmíněnou korunu ročně.

Zchátralé secesní Lázně Kyselka mají naději na záchranu. Majitel zámku v Chyších Vladimír Lažanský, město Karlovy Vary, obec Kyselka, Regionální investiční společnost a firma Karlovarské minerální vody, která vložila do rozjezdu 200 milionů korun, založili obecně prospěšnou společnost na obnovu lázní.

10 milionů korun v hotovosti a téměř 50 milionů v nemovitostech odkázal pražské zoologické zahradě vášnivý chovatel vzácných ptáků Stanislav Rákos, který zemřel v září 2012.

Francouzská nadace Edmonda de Rothsilda rozjela internetový projekt pro děti nazvaný Škola filantropie. Na stránkách www.ecoledelaphilanthropie.org se francouzské děti učí, jak správně darovat: školy mezi sebou soutěží o nejlepší filantropický počin a vítěze nadace odměňuje na slavnostním večeru za účasti Rotschildových.

Starší dáma Květoslava Srbová z Modřic u Brna si zamilovala Průhonický park u Prahy. Darovala blíže nespecifikovanou vysokou částku na jeho obnovu a nákup elektrických vozíků pro tělesně postižené návštěvníky.

Téměř půl milionu korun od Nadačního fondu J&T Ioni získalo 40 žáků ze sociálně slabých rodin, kteří studují odborné učiliště v Lipové na Jesenicku.

Foto: Archiv Libora Malého

Pan Tibet a pan Broumov

První chce měnit svět, druhý vylepšuje region na severovýchodě Čech. Jejich cíle jsou různé, cesty podobné. Investují svůj čas, energii a peníze do něčeho, co má mnohem vyšší než jen finanční hodnotu. Ti, o nichž je řeč, se jmenují Libor Malý a Jan Školník.

Říkejme tomu filantropie ušitá sobě na míru. Recept je zdánlivě jednoduchý. Zjistíte, že chcete něco změnit či popostrčit, a víte, že to nejlépe uděláte s těmi, jimž věříte. „Nejprve jsem chtěl být užitečný. Ještě v rámci LMC (bývalá firma Libora Malého, pozn. red.) chtěli lidé peníze na veslařský klub nebo opuštěné děti. Posílal jsem, ale pak jsem zjistil, že nad tím nemám kontrolu. Chtělo to strategii,“ přibližuje zakladatel serverů Jobs.cz a Práce.cz své filantropické začátky.

Moje cesta je poznat podstatu

Libor Malý si tehdy vybral nadační fond Rozum a cit podporující náhradní rodinnou péči. Od roku 2006 mu v rámci firmy posílal až 800 tisíc korun ročně, které byly určeny pro děti: nákup hudebních nástrojů či výuka cizích jazyků. Lidé z LMC radili náhradním rodinám, jak sehnat brigádu či práci, a pomáhali nadačnímu fondu s různými projekty. „Roční příspěvky dokázaly zlepšit život náhradní rodiny. Úžasným projektem je třeba týdenní kurs angličtiny s rodilými mluvčími,“ uvádí ředitelka nadačního fondu Marie Řezníková.

Libor Malý, kterého jeho kolega Pavel Šebera charakterizuje jako vizionáře, se kromě firemního dárcovství soustředil na mnohem složitější projekt. V roce 2002 se na semináři tibetského mistra jménem Chögjal Namkhai Norbu seznámil s učením dzogčhenu (odnož

Libor Malý o filantropii

„Na jednom domě v Milevsku mají nápis: Co ty pro mě uděláš jedenkrát, já ti vrátím tisíckrát. Dokud člověk nedojde k poznání, že žije v kontextu celé společnosti, nikdo filantropii dělat nebude.“

tibetského buddhismu, pozn. red.). Pochopil, že je to něco, co v sobě cítil celý život. „Chci se zabývat rozvojem člověka. Když poznáte, kým skutečně jste, poznáte podstatu bytí a porozumíte všemu. To je moje cesta a s ní souvisí celý řetězec věcí, které dělám,“ vysvětluje jeden z nejznámějších movitých buddhistů u nás.

Malý spolupracuje s jednou italskou neziskovkou, jejíhož šéfa zná řadu let. Má kontrolu a zpětnou vazbu, jak a kam jeho peníze směřují. Podporuje stavby a rekonstrukce chrámů v Tibetu i v Evropě, investuje prostředky do překladů textů o dzogčhenovém učení z tibetštiny do angličtiny a následně do češtiny, sponzoruje výuku mateřštiny více než stovky malých Tibeťanek. „Čína se snaží vymazat Tibet ze země. Když se malé dívky naučí číst a psát, mohou to předat svým dětem,“ míní Libor Malý, který nedávno koupil pozemky a nemovitosti na Tenerife a daroval je svému

Foto: Archiv Jana Školníka

Libor Malý

1968

založil firmu LMC

2001

1996

založil server jobs.cz

2002

aktivně se začal věnovat tibetskému učení dzogčhen

1973

Jan Školník

založil s otcem firmu Hobra – Školník, s. r. o

1997

1998

syn a otec Školníkovi koupili továrnu v Broumově a Jan Školník převzal vedení

2005

založil Agenturu pro rozvoj Broumovska

mistrovi. Mělo by tam vyrůst celosvětové centrum komunity dzogčhenového hnutí.

Ne vždy se však za darované peníze uskuteční to, co obdarovaní slíbili. Libor Malý před časem přispěl partě slovenských jogínů na stavbu chrámu. S tím, že když závezek nesplní, bude chtít peníze zpět. Když zjistil, že nic nepostavili, ale peníze jsou pryč, pohrozil, že jejich pohledávku prodá exekutorské firmě. Jogíni poslali peníze zpět. Malý s nimi uzavřel novou, jinak postavenou smlouvu a příspěvek jim poslal znovu. Dnes už stojí alespoň část plánované stavby. „Občas musím být tvrdý. Není možné dát všem všechno,“ uvádí osvícený podnikatel, který založil také sdružení Adato Paradigma. Cílem je podpora společnosti, která nebude založena na penězích (viz www.hearth.net). Co budou dělat Libor Malý a jeho kolega Šebera, jenž má projekt Adato na starosti, za dvacet let? Druhý jmenovaný odvětil:

„Věřím, že to bude něco smysluplného, zkrátka něco podle hesla ‚dělat dobré věci dobře‘.“

Mám vizi sebevědomého regionu

Jan Školník opustil v pětadvaceti letech Prahu a zamířil do jednoho z nejvzdálenějších výběžků Čech. Z milionového města se ocitl v osmitisícovém Broumově – kraji, do něhož odsun a totalita vyryly hluboké rány a ani raný kapitalismus jej nepomáhal příliš stavět na nohy. Před Janem Školníkem stál nelehký úkol: postarat se o továrnu s padesáti zaměstnanci, kterou koupil jeho otec. „Psal se rok 1998 a já jsem byl v rodině jediný, kdo byl ochoten se sem odstěhovat,“ vzpomíná ředitel společnosti Hobra – Školník. Výraz hobra vznikl zkrácením původního německého názvu podniku - Holzfaserplattenwerk Braunau; jde o dřevovláknitý materiál, ze kterého firma vyrábí různé izolační materiály. Dnes

Téma

Jan Školník o filantropii

„Klasický filantrop vydělá více peněz, než spotřebuje. My si o rezervě můžeme nechat zdát, ale nechceme opustit cestu, po které jsme se vydali. Přeji si, aby se tam, kde bydlím, žilo co nejlíp a aby se tam dobře žilo i za dvacet let.“

už vykazuje více než stomilionové roční tržby a vyvází do čtyřiceti zemí světa. Na rozjezd firmy si Jan Školník vzal úvěr. „Ten je už splacený, získali jsme i zahraničního společníka, ale stejně si nemůžeme vyskakovat. Dům mám na hypotéku a splácím ho z ředitelské výplaty,“ říká šéf podniku, který teprve loni vyplácel první dividendy. Přesto se rozhodl, že ve svém novém působišti pomůže obnovit společenský život nejen města Broumova, ale i okolí.

„Mám vizi sebevědomého regionu, jehož udržitelnost stojí na ideálech svobody: na osobní iniciativě, schopnosti postarat se o sebe, ale i na spolupráci a respektu k ostatním,“ přibližuje svůj záměr. V roce 2005 proto spoluzaložil Agenturu pro rozvoj Broumova (viz www.aprb.broumovsko.cz) a nyní stojí se svou ženou Marcelou v jejím čele. Výstavy, koncerty, řemeslné dílny, vytváření příležitostí pro cestovní

2011

prodal LMC za necelou miliardu korun

2012

spustil beta verzi internetového projektu hearth.net

2013

buduje centrum dzogchenového učení na Tenerife

2013

Agentura má 10 zaměstnanců a šestimilionový rozpočet

2009

člen správní rady Nadace VIA

ruch, asistence při sepisování projektů, které usilují o příspěvky z evropských fondů: tak by se dal v kostce přiblížit záběr agentury.

Dnes už by bylo těžké najít na Broumovsku kulturní, sportovní či třeba gastronomickou událost, která by se obešla bez iniciativy manželů Školníkových – ať už jde o festival klasické hudby v prostorách dientzenhofrovských kostelů nebo internetový portál pro turisty. Roční náklady na činnost agentury činí šest milionů. „Na žádný projekt nemáme jednoho dárce, vždy je to směs prostředků od soukromníků, obcí a dalších institucí. Nejsme závislí na jednom zdroji a v našem úsilí nás nejde jednoduše zastavit,“ uvádí podnikatel, který za své největší vklady do rozvoje Broumova považuje nejen čas a peníze, ale také svou pověst. „Snažím se tím dávat záruku pro ostatní dárce, že s jejich prostředky bude naloženo správně.“

Téma

Povolání: Dolarový milionář

Banka J&T uskutečnila unikátní průzkum mezi 175 dolarovými milionáři z Česka a Slovenska, jejichž majetek má hodnotu minimálně 18 milionů korun nebo 730 tisíc eur. Průzkumu, který proběhl před rokem, se zúčastnilo 120 Čechů a 55 Slováků. Nejmladšímu bylo 24 let, nejstaršímu 89, pouhých 10 procent respondentů tvořily ženy. Dolaroví milionáři: považují za největší problém korupci, nefunkční justici a nedostatek politických lídrů. Takzvaní „okázalí“ milionáři tvoří 39%: je jim v průměru 45 let, své bohatství spojují s vozem Porsche, více riskují. Druhou kategorií tvoří „skromní“ milionáři: je jim v průměru 48 let, úspěch pro ně symbolizuje vůz BMW a razí heslo „Dávat najevo, že na to mám, není můj styl“.

Milionáři podporují aktivně, ale potichu

Gabriela Lachoutová je privátní bankéřka J&T banky a zároveň zakladatelka a předsedkyně správní rady Nadace a Nadačního fondu J&T na Slovensku a v Česku.

Stalo se už samozřejmostí, že tuzemští milionáři dávají část svých výdělků na dobročinnost?

V otázce charity a podpory cítí téměř jako svou povinnost se o část peněz rozdělit a největší část jejich pomoci směřuje do Česka. V případě nečekaných událostí typu živelné pohromy jsou rychle schopni zmobilizovat sílu a poslat finance a pomoc kamkoliv na světě. Milionáři společnosti hodně vracejí. Nejenže zaměstnávají mnoho lidí a odvádějí vysoké daně, ale podporují nejrůznější kulturní či vzdělávací akce a nezapomínají na nemocné, děti a seniory.

Zajímá vaše klienty, jak by se mohli sami aktivně zapojit?

Přístup k filantropii se mění, už dávno nejde jen o sponzorování, tedy zaslání peněz. Tito lidé se zajímají, jak konkrétně se k potřebným pomoc dostane, kdo jim ji poskytne, jak ta organizace funguje, jak je financovaná, tedy kolik se z té jeho pomoci vlastně potřebným dostane. Zároveň se snaží najít řešení daného problému. Nechtějí financemi jen „lepít bolístky“, ale k odpovědnosti přistupují detailněji a snaží se vymýtit příčinu, pokud to lze.

Stalo se, že jste klientovi poradila nějakou konkrétní dobročinnou aktivitu a on se do ní opravdu pustil?

Již několikrát jsme měli tu čest a mohli jsme „poradit“, lépe řečeno říci svůj názor, kam nejlépe směřovat pozornost. Ať už šlo o vybudování azylového domu pro matky s dětmi v regionu, kde žádné podobné zařízení nebylo, nebo o zapojení do kampaně na podporu pěstounské péče. Pravidelně dáváme firmám přehled oblastí, které mohou podpořit. Posíláme vždy alespoň 3 aktivity, aby si každý zaměstnanec mohl vybrat. Ne každý chce sázet stromky, raději by třeba pomohl seniorům - a naopak.

Na Západě je běžné, že bohatí investují velké prostředky do knihoven, muzeí či galerií, vymýšlejí programy v sociální oblasti. Vypadá to, že bohatí Češi pořád zaostávají.

I u nás je mnoho lidí, kteří podporují vzdělávání, muzea, divadla či galerie. Na rozdíl od západních zemí se však podpora dělá spíše potichu. Pozitivní zprávy jsou tuzemskou veřejností špatně přijímány. A nakonec je bohužel podpora prezentována jako povinnost, což mi vadí.

Na kterou důležitou, ale opomíjenou oblast by se měla soustředit pozornost potenciálních filantropů?

Například péče o seniory. Zaměřuje se na ně málo organizací. Budování hospiců je u nás velmi ojedinělé i ze strany státu. Navíc mají existenční problémy, podobně jako azylové domy. Dotace pak nepokrývají náklady. Další oblastí může být vzdělávání, například školení finanční gramotnosti. Zde vidím velký prostor: ačkoli se některé banky a neziskové organizace v této oblasti snaží, je záběr stále malý.

Názor:

 Petr Skočdopole, www.motejlek.com

Můžu u vás přistát vrtulníkem?

Domlouval jsem s asistentkou jednoho slovenského miliardáře videorozhovor, avšak přesun našeho studia do Bratislavy nebyl možný. Asistentka vzkázala: „Souhlasí, ale zjistěte, zda může poblíž vašeho studia přistát vrtulník.“ Sídlíme v centru města, kde není šance obstarat heliport. Hotely ho nemají a přistávací plochy pro vrtulníky jsou určeny policií a záchranářům. Privátní helikoptéry musejí na klasická letiště.

Když jsem to asistentce sdělil, odvětila, že její šéf raději přiletí letadlem. Tento muž, ovládající aktiva za miliardy korun, rozhodně nemusí ani mě, ani diváka rozhovoru ohromovat, že vlastní vrtulník nebo soukromý tryskáč. Důvodem byl čas, pro něj nejvzácnější komodita.

Další zážitek mám s byznysmenem, který zbohatl na spekulacích s internetovými doménami. Neustrnul u relativně snadného výdělku, stále hledá cesty, kudy dál a co s penězi, které získal. Občas mě překvapí - jako v den, kdy se volil český prezident. Napsal mi, že právě hodil lístek Karlu Schwarzenbergovi a vsadil na něj 600 tisíc korun. Když vyhrál Miloš Zeman, trápilo ho to. Ovšem nikoli kvůli prohraným penězům.

Co je to za lidi? Jeden neřeší statisícové náklady na přepravu, má-li ušetřit půl dne času. Druhý prohraje víc než půl milionu v jediné sázce. Někdo by z toho rok žil, divadla by měla na provoz, neziskovky by podpořily řadu projektů. Je ale na místě takhle uvažovat? Nikoli. Ti lidé hospodaří s penězi, které si vydělali. Sami nejlépe vědí, jakou mají cenu. Jistý vzkaz svému okolí tím ale dávají. Říkají: Jsem bohatý a o svých penězích svobodně rozhoduji. Možná hodí pár drobných žebrákovi, ale jestli se rozhodnou, že kromě nádrží soukromého tryskáče budou lít peníze i jinam, musí to pro ně mít smysl. I kdyby tím smyslem bylo jen vzrušení z pitomé sázky. Nechodte za nimi s tím, že něco potřebujete. Nabídněte něco, co potřebují oni. Nepochybujte, že za to královsky zaplatí.

Komu nejčastěji pomáhají?

175 oslovených českých a slovenských multimilionářů nejčastěji pomáhá dětem a zdravotně handicapovaným občanům. Respondenti také sami spontánně uváděli pomoc konkrétním lidem, církvi a sportu. Minulý rok na nic nepřispělo 12 % dotázaných bohatých lidí.

Ohrožené děti, dětské domovy, SOS vesničky

Lidé se zdravotním handicapem

Školství, kultura, věda

Senioři

Následky přírodních katastrof

Výzkum léčby nemocí

Konkrétní lidé

Církev

Sport

Zvířata

Foto: Ernst & Young

I proto mají společnosti v USA jednoznačnou motivaci k etickému jednání. Svou roli hraje také náboženství a s ním související hodnoty. My jako národ ateistů máme ty základní hodnoty zkrátka nějaké pokřivené.

Co vám na české společnosti kromě korupce ještě vadí?

Nedostatek osobní odpovědnosti. Pořád nám není blízké, že když udělám rozhodnutí, pak si za ním musím stát a za své činy odpovídat. Většinou se lidé snaží ze své odpovědnosti vykroutit a řídit se heslem: ono to nějak dopadne. A není to jen na úrovni politiků.

Co se stane, když u vašich klientů objevíte nekalé praktiky?

Standardní postup je, že se obrátíme na naše oddělení investigativních služeb a řešení sporů. Když je problém na úrovni zaměstnanců klientovy firmy, informujeme management. Pokud je to na úrovni managementu, dáme to vědět vlastníkům. Naštěstí takových případů není mnoho. Naše klienty vybíráme pečlivě a očekáváme, že jejich podnikatelské prostředí je na takové úrovni, abychom s nimi mohli spolupracovat. Navíc auditor není detektiv a jeho cílem není zkoumat podvodné praktiky.

Jednou jste řekla, že zaměstnáváte lidi hned po škole, aby se nezkažili v českých firmách. Platí to stále?

Už se to docela mění a zaměstnáváme experty i z jiných firem. Měla jsem na mysli státní či polostátní

Rozhovor

My Češi máme pokřivené hodnoty

Magdalena Souček patří mezi nejvlivnější ženy v českém byznysu. Vedoucí partnerka auditorské firmy Ernst & Young stále považuje korupci za největší problém české společnosti.

Jaké je podle vás české a americké podnikatelské prostředí?

Etika v podnikání u nás není na úrovni, na níž by měla být. Kromě dat od Transparency International to potvrzuje také náš pravidelný průzkum Ernst & Young Global Fraud Survey. Provádíme ho mezi manažery významných společností a 80 % českých respondentů uvedlo, že korupce je u nás rozšířená. Americké společnosti jsou odchované striktními protikorupčními zákony, za jejichž porušení hrozí závažná výše pokut a kriminální postihy. V České republice nám tato důslednost zatím schází.

Není to mýtus, že v USA je korupce méně?

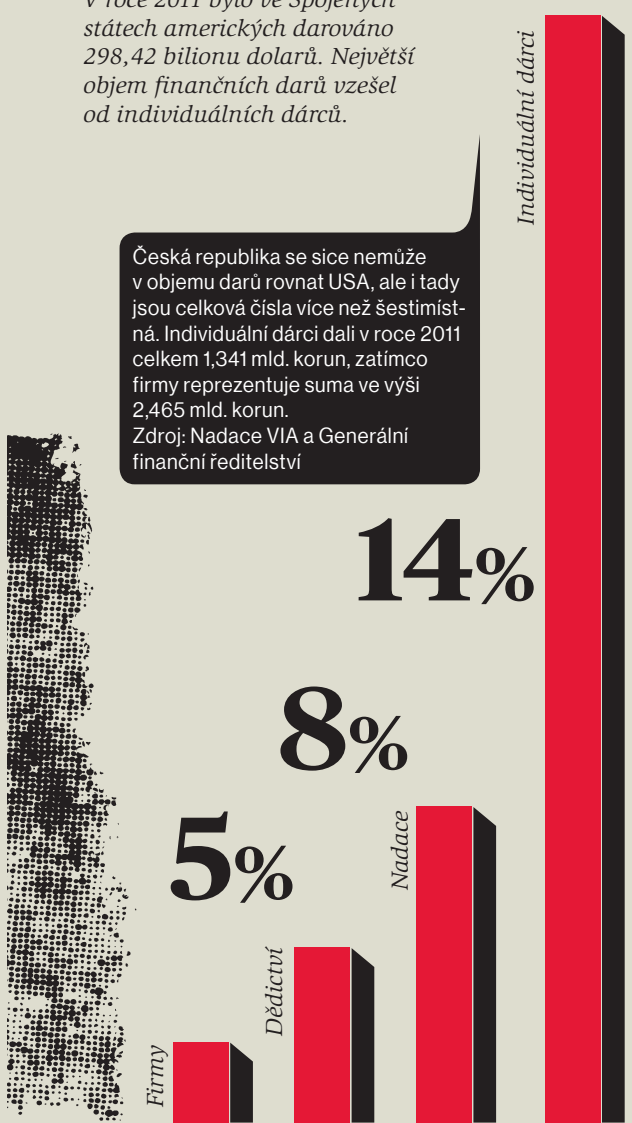
Myslím, že ne. Samozřejmě, že každá země má své korupční kauzy, ale to, jak se k tomu staví, je rozdílné. Po známých bankrotech či korupčních skandálech dochází k důraznějšímu vynucování amerického protikorupčního zákona ze strany státních úřadů. Jsou případy, kdy úřady udělily pokuty v milionech dolarů a soudy poslaly představitele firem do vězení.

Jak Amerika daruje

73%

V roce 2011 bylo ve Spojených státech amerických darováno 298,42 bilionu dolarů. Největší objem finančních darů vzešel od individuálních dárců.

Česká republika se sice nemůže v objemu darů rovnat USA, ale i tady jsou celková čísla více než šestimístná. Individuální dárci dali v roce 2011 celkem 1,341 mld. korun, zatímco firma reprezentuje suma ve výši 2,465 mld. korun.
Zdroj: Nadace VIA a Generální finanční feditelství

Zdroj: The Annual Report on Philanthropy for the Year 2011

Magdalena Souček (51)

V roce 1980 emigrovala do USA, kde vystudovala University of Massachusetts. Po studiích nastoupila jako asistent auditora do slavné auditorské firmy Arthur Andersen. Do České republiky se vrátila v roce 1990. Získala titul Certified Public Accountant a je členem American Institute of Certified Public Accountants. Je také členkou Komory auditorů České republiky. V letech 2006 až 2008 byla prezidentkou Americké obchodní komory v České republice. V roce 2007 získala v anketě deníku Hospodářské noviny titul Nejvlivnější žena byznysu a od té doby se v tomto žebříčku drží na předních příčkách. Je významnou členkou Mecenášského klubu Národního divadla, má dceru Annu.

podniky, kde panuje přísná hierarchie, byrokracie, strojenost a lidé se bojí promluvit. Mám ráda upřímnost, ne žádné struktury. My máme open door policy a zpočátku bylo těžké k tomu zaměstnance vychovat. Stále však existují firmy, zejména se státní účastí, kde je princip otevřených dveří nemyslitelný.

Když jste pracovala v USA, vnímala jste, že lidé jsou vedeni k společenské odpovědnosti?

Tam bylo dáno, že když jste ve firmě na pozici partnera, určité procento z výdělků automaticky odevzdáváte na charitu. Bylo to pro mě překvapení. Vyrůstala jsem v Československu, kde jsme se ve škole nic podobného neučili. Standardy ohledně společenské odpovědnosti u nás ještě nejsou na stejné úrovni jako v USA, ale zlepšuje se to. Dnešní generace byznysmenů je velmi šikovná, ale někdy až příliš tvrdá. Někteří ti schopní mladí muži a ženy nemají přílišné sociální citění. Musíme jim vysvětlit, že když jste úspěšný, je třeba to společnosti vrátit. U nás máme stále zakořeněno, že se postará stát.

Je to stejné i u podnikatelů?

Tam je to jinak. Dříve bývali kvůli špatným příkladům neprávem vnímáni jako lumpové. Dnes už má konečně slovo podnikatel pozitivnější význam. Máme zde vizionáře, kteří mají strategii a chtějí něco zlepšit. A tito lidé si uvědomují svou společenskou odpovědnost. Každý rok organizujeme soutěž Ernst & Young Podnikatel roku. Letošní třináctý ročník byl velmi silný. Je vidět, že nemáme nouzi o podnikatele, kteří mohou jít příkladem. Za všechny jmenujme letošního vítěze Františka Piškanina ze společnosti HOPI, s. r. o.

Kdybyste byla na místě podnikatele, který za stovky milionů prodal firmu, do čeho byste se vrhla?

Určitě by to byli staří lidé. Programů pro děti je hodně, umění taky docela funguje, ale na staré lidi se zapomíná. My měli babičku, o kterou jsme pečovali doma. Naše generace stárne a tohle nás čeká všechny. I proto v naší firmě spolupracujeme s Domovem Sue Ryder.

Má smysl vést byznysmeny a podnikatele k tomu, aby nejen posílali peníze, ale sami se aktivně zapojovali?

Nejsem si jistá. Myslím, že lidí, kteří jsou své práci v neziskovém sektoru oddaní, je dost, ale to, co jim chybí, jsou finance. Kdybych byla podnikatel, snažila bych se vydělat co nejvíc peněz, které bych pak mohla darovat, a nemarnila bych čas činností, kterou neumím. Moje dcera mi, když byla malá, říkala, že by chtěla zachraňovat pandy a starat se o ně. Řekla jsem jí: ne, půjdeš vydělávat a pak jim ty peníze můžeš poslat. Tím jim pomůžeš víc, než když je budeš ošetřovat. Ale každý to může vnímat jinak, důležité je hlavně chtít pomoci.

Příběh

Velký dar od pravé dámy

Čechošvýcarská sběratelka umění Věra Neumann se loni v létě rozhodla, že potěší Uměleckoprůmyslové museum v Praze. Darovala mu Otčenáš, soubor více než 70 originálních litografií a přípravných kreseb Alfonse Muchy v hodnotě desítek milionů korun. Mecenáška zemřela v lednu ve věku 86 let.

„Byla to opravdová dáma a zároveň perfekcionistka, která měla ráda nad věcmi přehled. Bylo nám ctí, že jsme s ní mohli spolupracovat,“ říká ředitelka Uměleckoprůmyslového musea Helena Königsmarková o Věře Neumann, která prožila pozoruhodný život.

Narodila se roku 1926 v Praze, studovala ve Zlíně na tehdejší Baťově škole práce. Její osud se změnil, když se seznámila s Lotarem Neumannem, vášnivým fotografem, který však na přání rodiny musel vystudovat chemickou školu a převzít rodinný závod na výrobu barev v pražské Libni. Zázrakem se mu podařilo přežít druhou světovou válku, kterou strávil v protektorátu pod cizím jménem.

Věra a Lotar se po válce vzali a po nástupu totality v roce 1948 odešli do exilu. Nejprve do Švýcarska, pak do venezuelského Caracasu. Lothar Neumann tam s pomocí strýce obnovil rodinnou tradici a vybudoval továrnu, v níž se vyráběly barvy. Firma prosperovala a Věra Neumann ve vzdálené zemi založila školu pro děti z nejhudších vrstev, kterou financovali z rodinných peněz. Lotar Neumann se aktivně věnoval fotografii (letos chce muzeum uspořádat výstavu jeho díla) a začal sbírat umění. Jeho zájem se soustředil na secesní obrazy, grafiky, sochy a sklo.

V roce 1962 manželé Neumannovi přesídlili z Jižní Ameriky zpět do Evropy, do malebného švýcarského městečka Gingins nad Ženevským jezerem. Koupili si tam zámek a jejich hlavní životní náplní se stalo bu-

Příběh Muchova Otčenáše

Jeden z nejslavnějších secesních tvůrců Alfons Mucha představil soubor litografií k modlitbě Otčenáš na celosvětové výstavě v Paříži v roce 1900. Svému příteli pak věnoval originál díla včetně řady zkušebních nátisků. Na souboru více než 70 tisků lze sledovat, jak Mucha tento bibliofilský klenot tvořil. Objevují se v něm podobné motivy, které později umělec použil při tvorbě Slovanské epopeje. Originální soubor včetně přípravných prací jednu dobu vlastnil také francouzský prezident Raymond Poincaré. Pak Muchovo dílo zmizelo a objevilo v jedné pařížské aukci až v roce 1972. Koupili si ho tři různí kupci. Když se to manželé Neumannovi dozvěděli, strávili více než rok jejich hledáním. Jednotlivé části Otčenáše od nich odkoupili a dílo sjednotili. Věra Neumann svůj dar Uměleckoprůmyslovému museu odůvodňovala i tím, že chtěla originál díla uchránit před dalším možným rozdělením. Zároveň tím rozšířila sbírku plakátů a kreseb Alfonse Muchy, kterou má muzeum ve svých depozitářích.

Foto: Archiv UPM

dování sbírky evropské secese. V 60. a 70. letech minulého století se špičková díla z této doby ještě neprodávala za bůhvíjak závratné sumy, takže manželé Neumannovi získali opravdové poklady. Jedním z nich se stal rozsáhlý soubor originálních kreseb a tisků Alfonse Muchy k modlitbě Otčenáš z roku 1899 (viz box).

Lotar Neumann zemřel v roce 1992 a jeho žena se rozhodla naplno pokračovat v díle zesnulého manžela. Založila nadaci, kterou pojmenovala Fondation Neumann. „Jejím cílem bylo vystavovat umění konce 19. a začátku 20. století. Galerie získala vysoké renomé především ve frankofonní části Švýcarska, spolupracovala ale i s mnoha významnými evropskými muzei umění,“ uvádí hlavní kurátor Uměleckoprůmyslového musea Radim Vondráček.

Po roce 1989 se Věra Neumann začala vracet do rodné Prahy a spolupracovat s tuzemskými výstavními domy. Oslovila mimo jiné i Uměleckoprůmyslové museum. Společně pak zorganizovali výstavu fotografií Františka Drtikola v její galerii ve Švýcarsku a následovaly další společné projekty. Mezi nimi byla i výstava zmíněného díla Alfonse Muchy Otčenáš v Obecním domě v roce 2002.

O dva roky později musela Věra Neumann ukončit provoz galerie a nadace z finančních důvodů. Část sbírky svého manžela prodala, stejně jako zámek, z něhož je výhled na Alpy. Velice pečlivě však zvažovala, která část sbírky má zůstat zachována a co je možné darovat. „Loni v létě paní Neumann přesvědčila své dvě dcery, že daruje Muchův Otčenáš nám. V listopadu jsme dílo prezentovali, její zdravotní stav se však horšil, takže už nepřijela. Je neuvěřitelné, že přesto vše připravila a zařídila darovací smlouvy,“ říká Helena Königsmarková, která doufá, že filantropický počín paní Neumann bude inspirovat i další potenciální dárcy. Není totiž samozřejmostí, že majitelé vzácných uměleckých sbírek něco věnují státu. Často se stává, že po sběratelově smrti dědicové sbírku rozprodají a její hodnota nenávratně zmizí.

Ryba se ledňáčkovi do tlamy nežene

Otázka, zda existuje v přírodě „filantropie“, je z principu špatně postavená. Filantrop je obvykle někdo bohatý a nezřídka i mocný, který do určité míry „neadresně“ a velkoryse dělá něco pro jiné, ač nemusí. Chudákovi, který zdarma pomůže uklidit staré sousedce uhlí, říkáme spíše „altruista“.

„Filantropie“ jako „láska k lidem“ se tudíž v přírodě ze strany jiných druhů nevyskytuje, pokud pomineme tezi monoteistických náboženství, že všechno na světě je zde pro člověka: maliny, abychom si na nich pochutnávali, zajáci, abychom si je upravili na smetaně, a krávy, aby tuto smetanu dodaly (vznikají pak obtíže s místem blech či morových bakterií v takovémto kosmu – zdatný interpret si však poradí: ty první nás udržují v bdělosti, ty druhé nám připomínají naši konečnost a smrtelnost a mohou představovat trest na nehodné).

To, co by ovšem bylo analogické lidské filantropii, je nezištná pomoc jiným jedincům vlastního druhu (řekněme u plžů fillimacie, z řeckého filein - milovat a limax - plž), či i dokonce druhu jiného. Jednou z klíčových tezí klasického darwinismu je přesvědčení, že žádný živý organismus nedělá pro jiné nic dobrovolně, ale chová se jako dokonalý egoista (v neodarwinismu je to posunuto až na rovinu genů). Je vcelku nabíledni, že ryby se příliš netřesou na to, aby nakrmily ledňáčka. Pokud se něco jako altruismus jeví, je to pouze altruismus reciproční, například pomohu sousedovi hasit požár v naději, že on pomůže mně, či hluchavka přichystá čmelákovi nektar, ale očekává opylení.

Skutečný altruismus se „smí“ vyskytovat pouze vůči jedincům nesoucím alespoň některé z našich genů, ať už jsou to potomci, nebo alespoň bratrance z druhého kolene – pak je to ovšem taky egoismus, ale vůči našim genům v nich. Proto se pak příkladná spolupráce a obětavost v mraveništích a úlech jeví jako zdánlivá: všichni jsou tam bratři a sestry, potomci jedné matky – královny. Ten úplně skutečný altruismus není, či lépe

řečeno podle (neo)darwinovského paradigmatu „být nesmí“. S touto poněkud paranoidní doktrínou by se jistě dalo v lečtem polemizovat: třeba delfíni, vyzdvihující k hladině nejen po vzduchu lapající příslušníky vlastního druhu, ale občas i lidi, právě veliký talent k rozpoznávání pokrevního příbuzenstva neprojevují. Také sojky, varující svým křikem ostatní obyvatele lesa před šelmou či člověkem, ze svého podivného počínání nemají žádný zřejmý užitek.

Zajímavější otázkou je, kde se tento typ myšlení v biologii vlastně vzal. Na základě tzv. sociomorfních projekcí spatřuje každá společnost v živé přírodě jako konstituující ty principy, které jsou důležité pro ni. Vzhledem k tomu, že živý svět je cosi jako velká samoobsluha, vždy se najde dost příkladů ilustrujících libovolnou tezi. Klasický darwinismus je krásnou projekcí raného kapitalismu viktoriánské éry do společnosti – tím přírodu neustále zlepšujícím zde je konkurence, v níž ti slabší podlehnou a nezanechají potomstvo: říká se tomu přírodní výběr, analogie neviditelné ruky trhu. O tom, že by někdo dělal něco pro jiného dobrovolně a nezištně (symbióza, užitečná pro obě strany, už není nezištnost), už nemůže být ani řeči. Viděla-li antika dub jako laskavého živitele, od zmiňovaných sojek přes kance až po lidi v neúrod-

ných letech, stává se po darwinovském obratu nadbytek netoxických, velkých a živinami nabitých žaludů, z nichž se naprostá většina dočká právě jen sežrání, čímisi jako trapným nedopatřením.

Taková bříza se množí energeticky méně náročně, její seménka mohou za větru i hodný kus uletět a málokdo je sní. I pohled na kvetoucí stromy budí spíše dojem masové orgie pro opylovače i opylované nežli racionálně rozvrženého rozmnožování. Však také po několika dnech leží opadané okvětní plátky tlustou vrstvou po zemi jako poničené lampiony či pohozené tácky po recepci. Počet květů je neobyčejně naddimenzovaný a dobrých devět desetin, ač opyleny, musí stejně opadat – tolik plodů by strom prostě nemohl vytvořit. Léta, kdy by to s počasím či opylovači stálo tak špatně, že by rezerva byla opravdu nutná, přicházejí mimořádně zřídka. Stromy, velké, mocné a máločím kromě věku či vichřice opravdu ohrožené, si to prostě mohou dovolit.

Stanislav Komárek (autor je biolog, filozof a spisovatel, více informací viz www.stanislav-komarek.cz)

Kvíz

Štědré a urozené

Aristokraté žijící v českých zemích byli proslulí svými filantropickými počiny. Nešlo však jen o šlechtice rodu mužského.

1. Velkou mecenáškou 19. století byla Eleonora, hraběnka z Kounic. Jako jedna z mála šlechtičen své doby konverzovala česky. Která ze spisovatelek jí dedikovala své nejznámější dílo?

- a) Karolína Světlá
- b) Eliška Krásnohorská
- c) Božena Němcová

1.

Správná odpověď: c)
Eleonore Kounicové věnovala Božena Němcová svou Babičku. Když se na jaře 1856 Němcovi ocitli v bídě, největší podpory se jim dostalo od hraběnky Kounicové.

2. Loni zemřela Marguerite, princezna z Rohanu, která se narodila na jednom severočeském zámku. Nechtěla jej zpět, ale až do své smrti pro něj pomáhala shánět peníze po světě. Tím zámkem je:

- a) Sychrov
- b) Humprecht
- c) Hrubý Rohozec

2.

Správná odpověď: a)
Princezna Marguerite byla předposledním žijícím potomkem posledních majitelů zámku z rodu Rohanů. Narodila se na Sychrově roku 1923 a pobývala tam až do doby, kdy rodina po válce opustila Československo.

3. Za novogotický kostel Nanebevzetí Panny Marie vděčí Horní Maršov hraběnce Aloisii Czernin-Morzinové, majitelce zdejšího panství. Stavbou pověřila významného českého architekta, jímž byl:

- a) Josef Hlávka
- b) Josef Zíték
- c) Josef Schulz

3.

Správná odpověď: c)
Podle projektu Josefa Schulze bylo postaveno mj. Národní muzeum v Praze. Maršovský kostel hraběnka Czernin-Morzinová také z 80 % zaplatila.

4. Hraběnka Maria Walburga Harrachová věnovala celý život vzdělávání chudých a talentovaných dětí. Její školu na kunínském zámku navštěvovala významná postava našich dějin. Byl jí:

- a) Josef Jungmann
- b) František Palacký
- c) Josef Dobrovský

4.

Správná odpověď: b)
František Palacký vzpomínal, že se ostatní školy, které navštěvoval, svou úrovní s kunínskou zámeckou školou nedaly srovnat.

5. Významný německy píšící básník Rainer Maria Rilke býval hostem na zámku Vrchotovy Janovice. Jeho poslední majitelka proslula jako podporovatelka kulturního života. Byla to:

- a) Sidonie Nádherná
- b) Marie Thurn-Taxisová
- c) Terezie Czernínová

5.

Správná odpověď: a)
K přátelům baronky Sidonie Nádherné z Borutína patřili také Karl Kraus, Max Švabinský či Adolf Loos.

The Art of Giving

Umění darovat
Čtvrtletník pro obnovu filantropie
4 / Jaro 2013
Vydává Nadace VIA, Jelení 159/9,
118 00 Praha 1

www.nadacevia.cz

Šéfredaktor: Krystyna Wanatowiczová
Art director: Jan Vyhnánek
Jazyková redakce: Milena Tučná
Tisk: Integraf, Náchod
Vychází díky podpoře Nadace Vodafone
Česká republika
ISSN 1805-4390, ev.č. MK ČR E 20786
Neprodejné

Rok jinak.cz

Nadace
Vodafone
Česká republika